

МОЖНА Е ВЛАДА БЕЗ АЛБАНЦИ, НО СИСТЕМОТ ГО БАРА БАДЕНТЕР

Дали мандатарот има обврска да земе албанска партија во коалиција при составување на Влада во Република Македонија е асполвирано од оној момент кога во политичкиот систем на државата профункционира Бадентеровото мнозинство за донесување на закони, како и за избор на значајни носители на јавни овластувања. Со преточувањето на Рамковниот договор во уставни одредби и со прифаќањето на Бадентеровото мнозинство како составен елемент на нашиот уставен систем, мандатарот има обврска да пронајде начин како да го обезбеди ова мнозинство во системот.

Може да се случи мандатарот во Владата да не покани ниту една етничка партија од т.н. етнички корпус на партии, но да постигне договор врз основа на некои претходни разговори дека ќе ја има нивната поддршка.

Пишува: Жаклина МИТЕВСКА

Кој ќе биде новиот мандатар, кои политички субјекти ќе ја сочинуваат извршната власт, која партија од албанскиот блок ќе ја однесе победата на вонредните парламентарни избори...? Многу прашања на кои одговорот ќе биде познат за помалку од еден месец. Сепак, без оглед на тоа кој ќе биде идниот македонски премиер, во највисокиот законодавен акт - Уставот на Република Македонија, во однос на составувањето на Владата постојат одредени правила, кои треба да се почитуваат, односно новиот мандатар има апсолутно право да го избере партнерот за игра. Но, по сè изгледа, Бадентеровото правило им ги заплетка конците на македонските политичари.

Според највисокиот законодавен акт, Уставот, претседателот на Републиката му го доверува мандатот за состав на Владата на кандидатот на партијата, односно на партиите кои имаат мнозинство во Собранието. Владата, на предлог на мандатарот, а врз основа на утврдена програма, ја избира Собранието со мнозинство гласови од вкупниот број пратеници.

"Согласно уставната одредба, мандатарот има право да ги избере членовите на Владата, кои како предлог ќе

ги стави на гласање во Собранието, што значи дека тој не е ограничен во својот избор ниту, пак, е обврзан да избира членови на Влада врз основа на други принципи различни од неговата сопствена волја. За тоа кои партии ќе бидат коалициони партнери на партијата на мандатарот може да се одлучи предизборно, во согласност со претходно договорена распределба на ресори, или постизборно согласно моќта на партиските мандати. Слободата на избор всушност е придобивка на демократијата, а не партиски или етнички ултиматум. Оттука, доколку мандатарот не е обврзан со предизборна коалиција, тој може да одлучи да покани, односно да не покани партија или партии во Владата согласно сопствената проценка. Значи, сите партии кои ќе постигнат договор со мандатарот, а кои би требало барем начелно да се идеолошки слични и програмски да се поклопуваат, можат да бидат во игра при составувањето на Владата во потесен и поширок состав", вели проф. д-р Тања Карамишева.

КОАЛИЦИИ

Кога станува збор за влегувањето на албанските партии во владината коалиција, се поставува прашањето што ќе се случи доколку албанските граѓани ѝ ја дадат довербата на една албанска партија, а мандатарот сака да коалицира со друга албанска партија како што, на пример, тоа беше случај со претходните избори. Дали тоа ќе ја влоши ситуацијата?

Засега и ДПА и ДУИ се убедени дека ќе победат на изборите и тврдат дека инцидентите само би им наштетиле во остварувањето на целта.

И професорот на Штуловиот универзитет, Јетон Шасивари, очекува мирна кампања, бидејќи собраниската расправа навестила дека и ДУИ и ДПА можат да партиципираат во новата Влада.

Но, што доколку не е така? Што вели Уставот во однос на ова прашање?

"Обврската која ја наметнува ДУИ дека мора да влезе во Владата по секоја цена и да биде коалиционен партнер на владејачката коалиција од условно наречениот македонски блок нема никаква ниту теоретска, ниту реална основа и е во директна спротивност со демократското начело на избор на победникот. Оној кој победува со мнозинство гласови има апсолутно право да го избира партнерот за игра", вели Карамишева.

Од друга страна, пак, на прашањето дали мандатарот има обврска да земе албанска партија во коалиција при составувањето на Владата на Република Македонија, проф. д-р Карамишева, експерт по уставно право и политички систем, објаснува дека тоа е асполвирано од оној момент кога во политичкиот систем на државата профункционира

За тоа кои партии ќе бидат коалициони партнери на партијата на мандатарот може да се одлучи предизборно, во согласност со претходно договорената распределба на ресори, или постизборно согласно моќта на партиските мандати. Слободата на избор всушност е придобивка на демократијата, а не партиски или етнички ултиматум. Оттука, доколку мандатарот не е обврзан со предизборна коалиција, тој може да одлучи да покани, односно да не покани партија или партии во Владата, согласно сопствената проценка. Значи, сите партии кои ќе постигнат договор со мандатарот, а кои би требало да се барем начелно идеолошки слични и програмски да се поклопуваат, можат да бидат во игра при составувањето на Владата во потесен и во поширок состав.

**ПАРТИИТЕ ОКОЛУ КОИ СЕ КРШИ КОПЛЕТО НА
ВОНРЕДНИТЕ ПАРЛАМЕНТАРНИ ИЗБОРИ, ДПА, ДУИ**

нира Бадентеровото мнозинство за донесување закони, како и за избор на значајни носители на јавни овластувања.

"Со преточувањето на Рамковниот договор во уставни одредби и со прифаќањето на Бадентеровото мнозинство како составен елемент на нашиот уставен систем - дополнува таа - мандатарот има обврска да пронајде начин како да го обезбеди тоа мнозинство во системот. Дали ќе се одлучи на варијанта избор на етничка партија во составот на Владата, преку која ќе успее да го одржува во живот Бадентеровото мнозинство, или ќе се одлучи на варијанта добивање на таква поддршка врз основа на некои претходно договорени отстапки или привилегии, кои тие ќе ги

добијат за возврат, е работа на проценка на мандатарот и работа на постигнат консензус. Може да се случи мандатарот да не покани ниту една етничка партија од т.н. етнички корпус на партии во Владата, но да постигне договор врз основа на некои претходни разговори дека ќе ја има нивната поддршка. Оваа варијанта е тешко изводлива, но сепак е можна. Во секој случај оној кој победува има демократско право да ги избира партнерите со кои ќе работи".

ИНЦИДЕНТИ?

Имајќи ги предвид инцидентите кои во албанскиот политички кампус се случуваа на претходните парламентарни

избори во 2006 година, и тоа во Струга, Рашче, Теарце, Скопје, итн. нормално е дека постои сериозна загриженост кај странските дипломати. Но, и граѓаните стравуваат од евентуалното влошување на состојбата, токму поради изјавата на Мендух Тачи која се однесуваше на "касапаната", за која, пак, од неговата партија велат дека била извадена од контекст, при што коментираат дека лидерот на ДПА мислел на "политичка касапана". И во двете партии тврдат дека ќе направат сè за кампањата и гласањето да минат во мирна и демократска атмосфера.

"Се залагаме за мирна, сигурна кампања без инциденти. На граѓаните им објаснуваме дека ни се неопходни фер и демократски избори и дека треба слободно да гласаат. На симпатизерите и на активистите им сугерираме да се воздржат и да не нареднуваат на провокации, бидејќи земјава е во клучна фаза, кога очекува покана за НАТО и за ЕУ", изјави Адријатик Имери, портпарол на ДПА.

И ДУИ е за мирни избори.

"Ги советуваме членовите, симпатизерите и активистите да нема провокации на терен. Да им овозможат на граѓаните да гласаат по свое убедување и без страв" вели партискиот потпретседател Рафис Алити.

Неофицијално, и од двете партии не гарантираат дека ќе можат да ги контролираат случувањата на терен, доколку политичкиот противник ја премине црвената линија.

Претседателот на Република Македонија е должен во рок од десет дена од конституирањето на Собранието мандатот за состав на Владата да му го довери на кандидатот на партијата, односно на партиите кои имаат мнозинство во Собранието. Мандатарот во рок од 20 дена од денот на доверувањето на мандатот на Собранието му поднесува програма и го предлага составот на Владата. Прашање за доверба на Владата можат да постават најмалку 20 пратеници. Гласањето за доверба на Владата се врши по истекот на три дена од поставувањето на прашањето за доверба.

Повторно прашање за доверба на Владата не може да се постави пред истекот на 90 дена од последното гласање за доверба, освен ако прашањето за доверба го постави мнозинството од вкупниот број пратеници.

Одлуката за изгласување недоверба на Владата се донесува со мнозинство гласови од вкупниот број пратеници. Ако на Владата ѝ е изгласана недоверба, Владата е должна да поднесе оставка.

Од Уставот на РМ